

Susmanın uçurum kenarında

17.04.2016 10:47

BİLGE SELÇUK* / @byagmurlu

Bir eğitim kurumunun evinde onlarca çocuğa tecavüz edildiğinin ortaya çıkarılmasını konuşuyoruz haftalardır. Olayın kendisi ülkeyi sarsmaya yetecek kadar korkunçken, iddiaların araştırılması için iki muhalefet partisinin verdiği önerenin hükümet milletvekillerinin oylarıyla reddedilmesi başlı başına ayrı bir sarsıntı yarattı. Toplumun her kesiminden gelen hızlı ve büyük tepki üzerine hükümet geri adım atmak zorunda kaldı ve Meclisteki partiler ortak hareketle bir araştırma komisyonu kurulmasına karar verdi. Ancak bu sonuç, hükümetin başta gösterdiği tüyler ürpertici tutumun unutulmasını da mümkün kılmadı.

Korumak ve iyi yetiştirmekten sorumlu olduğumuz çocuklarımızın onlarcasının aynı kurumda bu kadar zaman cinsel tacize uğramasının araştırılmasına bir hükümet neden karşı çıkabilirdi? Bunu izah eden olmadı, ve kimse bir açıklama yapılmasında ısrarcı davranmadı.

Bu gibi uzun süreli ve kurumları da bağlayan taciz olaylarında ilgili bakanların verdikleri demeçler önemlidir. Bu olayda da eğitim bakanının ve çocuktan ve sosyal politikadan sorumlu bakanın açıklamaları kritikti. Üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmede gönülsüz olduğunun sinyalini komisyon kurulması için hazırlanan ilk önergeyi reddederek veren hükümet, duruşunu bakanlık

demeçleri ile de pekiştirdi. Oysa ki, böyle bir durumda bakanların demeçleri bambaşka bir içerikte olmalıydı.

Yüzlerce madencinin hayatını kaybettiği Soma faciasında denetim politikalarındaki eksikliği reddeden ve dahası biraz sesi çıkan acılı yakınları uluorta tekme tokat dövmekten çekinmeyen, dövenleri eleştirmeyen bir yönetim kadrosu, Karaman olayında da politikalarda eksiklik, denetimde zafiyet olabileceğini teslim etmeden, olayı bir kereye, bir tacizci öğretmene indirgeyerek bir vakfı savunmaya geçti ve bunun uygunsuzluğunu hatırlatanlara saldırdı. Sonradan ortaya çıkan bilgilerse hükümetin tutumunu eleştirenleri haklı çıkardı, Vakıfla bağlantılı kişilerin çocuk tacizi suçları Karaman'la sınırlı değildi.

Fakat nasıl ki Soma faciası için hazırlanan fezleke kamuya değil şirketin çalışanlarına odaklandı ise, bu olayda da denetim sorumluluğu olan kamu görevlileri ve yanlış politikalar odakta değil. Bu, yıllardır yönetimde gördüğümüz düşünce şeklinin bir başka sonucu. Bu düşünceye göre bir çivi kaybeden nalı, nalı kaybeden atı, atı kaybedense sonuçta savaşı kaybediyor. Bu "savaşta olma, savaşı kazanma veya kaybetme" yaklaşımı ise, hükümetin esas odağında olması gereken 'halka karşı sorumluluğu bulunduğu' gerçeğini unutmamasına sebep oluyor. Böyle bir durumda başlıca görevi çocuk tacizinin gizlenmesine sebep olan sistemi sorgulamak, üstüne gitmek, değiştirmek, yeni yaraların açılmamasını sağlamak, açılan yaraları sarmak olması gereken yetkili kişiler, bambaşka bir ruh hali ile, bambaşka ajandalarla yanlış açıklamalar yapıyorlar.

Motivasyon "savaşı kazanmak" olunca saflar sıklaştırılıyor, o safların arasında yaşı ve konumu ne olursa olsun, fiziksel veya cinsel her türlü şiddet yok farz edilerek, bir şey olmamış gibi yaşamaya devam edilebiliyor. Bu içine kapalı itaat ve biat kültüründe herkesin aynı gemide olduğu, gemi batarsa hep birlikte yok olacakları belletmesi var, bu algı tekrar tekrar işleniyor, unutanlara hatırlatılıyor. Geminin batmaması için "grup" korunmaya alınıyor. Medya bu tecavüzlere elveren sistemin ve sorumluların ortaya çıkarılmasını talep eden velilerin sesini değil, çocuğunu yine o okula göndereceğini liyakatle ilan edenlerin sesini duyuruyor. Dahası çocuk ve sosyal politikadan sorumlu bakan, ailelerin rencide olduğunu, çocukların üzüldüğünü öne sürerek söz konusu taciz haberlerinin medyada haber yapılmamasını isteyebiliyor, olaya haber yasağı getiriliyor.

Diğer taraftan, ilgili meslek örgütleri ortaya çıkarak gerekli bilgilendirmeyi yapmıyor. Hal böyle olunca, konuya vakıf olmayanların yanlış önerileri duyuluyor. Sorumlu bakanın medya sınırlaması talebine destek veren sesler bunun bir örneği. Oysa çok iyi biliyoruz ki çocuk tacizlerinin konuşulmadığı ortamlar ancak çocuk tacizcilerine yarar. Toplumun utanç verici, yüz kızartıcı, ayıp, günah, dolayısıyla "konuşulamaz" bulunduğu konuları anne-babalar da, çocuklar da utançlarından konuşamazlar. Tacizcilere güç veren, tecavüzlerin yıllarca sürebilmesine imkan tanıyan ve değişmesi gereken toplumsal eğilim tam olarak budur.

Son günlerde üstüne sıkça konuşulan Spotlight filminde bu konu da işleniyor. Film, 2002 yılında A.B.D.'nin Boston kentinde Katolik Kilisesine bağlı rahiplerin yaptığı çocuk istismarlarının ortaya

çıkartılış öyküsünü anlatıyor. Gazeteciler hem Kilisede çocuklara cinsel istismarın ne kadar yaygın olduğunu, hem de Kilise yöneticilerinin tüm olayı nasıl gizlediğini haberleştiriyor. Kilise şikayetleri yıllarca saklıyor, yer değiştirme ve geçici olarak görevden uzaklaştırma dışında bir önlem almıyor, dahası şikayetin yargıya taşınmaması için mağdurları para karşılığı anlaşmaya ikna ediyor. Olayın ortaya çıkması süresince de tacizleri ısrarla inkar ediyor; gazetecileri şehrin ileri gelenleri aracılığı ile etkilemeye çalışıyor, tehdit ediyor. Tecavüzler medyada yer bulunca Boston bölgesinin sorumlu yüksek piskoposu istifa etmiş gibi görünse de, Vatikan tarafından Roma'da hiyerarşik olarak daha üstte bulunan bir kiliseye atanıyor.

Ancak filmde görüyoruz ki, basın konunun üstüne gidince insanlar haklarını aramaya cesaret edebiliyor. Boston Globe haberi yapmasının ardından protesto telefonları beklerken, o güne kadar utanç ve suçluluk duygusuyla gizlenen pek çok kişi gazeteyi arayıp kendi taciz öykülerini anlatmaya başlıyor. Ve sonuçta 249 rahibin 1000'in üzerinde çocuğa cinsel istismarda bulunduğu ortaya çıkıyor. Bizde söz konusu durumda cinsel tacize uğrayan çocuk sayısı hakikaten 45 midir, bunu yapan tek bir öğretmen midir? Gerçeğe yakın bir sayının ortaya çıkarılabilmesi için cesur gazetecilerin, iyi yetişmiş ve etik değerlere bağlı hukukçuların, ruh sağlığı ve pedagoji uzmanlarının bir adım daha öne çıkması, güven veren bir ortak duruşla mağdurlara seslenmesi ve bu tıkanmanın zor da olsa aşılması için zaten bilinen yöntemlerle hep birlikte çaba sarf edilmesi gerekiyor. Türkiye'de çocuğa cinsel tacizin yüksek eğitim ve gelire sahip kesimlerde bile konuşulamamasının başlıca sebebi, utancı ve vebali mağdur çocuklara ve ailelerine yükleyen değerler ve sistemdir.

Bu yaygın bir sorun ama sadece bize özgü de değil. Günümüzden biraz geriye gidersek, başrollerinde Jason Patric, Brad Pitt, Robert De Niro ve Dustin Hoffman'ın da oynadığı dev kadrolu, unutulmaz bir başka A.B.D. yapımı film, Sleepers, dört erkek çocuğun Wilkinson Islahevinde tecavüz dahil her türlü şiddete maruz kaldığı on sekiz ayı ve yıllar sonrasını anlatır. Çocuklar bu süre boyunca utançlarından ailelerini görmek istemez, ziyarete gelmemelerini söyleyen mektuplar yazarlar, dışarı çıkınca başlarına geleni kimseye anlatmama konusunda ant içerler, çünkü kimse sözlerine önem vermeyecek, onlara zaten inanmayacaktır. Ancak günlerden bir gün, tacizci gardiyanlardan biri, artık yetişkin ve dahası mafya olan mağdurların karşısına çıkınca, olaylar bambaşka şekilde seyreder. Bu korkunç Wilkinson olayının bizdeki benzeri Pozantı Çocuk Cezaevi'nde tecavüz ve şiddete maruz kalan dört Kürt erkek çocuktur. Bunu Ece Temelkuran bir yazısında çok iyi anlatmıştı.

Çocuğa cinsel taciz üstüne kararlılıkla gidilmesi gereken çok vahim bir sorun. Taciz çok farklı kesimlerde görülebiliyor ama denetlenmesi zor ve kapalı yapılarda daha yaygın. Özellikle "sahipsiz", yani ailesinden uzakta olan çocuklar tacize daha fazla maruz kalıyor. Otoritenin sorgulanmadığı, mutlak itaat içeren dini yapılar çocuğun tacize karşı durabilmesini zorlaştırıyor. Çocuk itiraz edemiyor, korkuyor, ne yapabileceğini, kime söyleyebileceğini bilemiyor. Dini kurumlar devlet tarafından da daha ahlaklı oldukları varsayımı ile daha gevşek denetlenebiliyor. Ortaya çıkarılabilen taciz olayları ise kurumun itibarını zedeleyeceği gerekçesi ile saklanıyor.

Konu ağır. Konuşmayalım, çocukları üzmeelim gibi mesnetsiz görüşlere prim verilemeyecek kadar da ciddi. Ve Edip Cansever'in güzel şiirine yakışmayacak kadar da çirkin. Ama söylememiz gerekiyor; Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk; Hiçbir yere gitmiyor. Çocukluk bizimle geliyor, çok çok uzun bir zaman. O halde, çocuklarımıza karşı sorumluyuz. Susmanın su kenarında olamayız, veya uçurum kenarında.

***Koç Üniversitesi**